

novoměstský kurýr

11/2016

ČLÁNKY - INFORMACE - AKTUALITY - NÁZORY- FOTOGRAFIE

Obec Trnov s pěkně zhotoveným poldrem nad obcí. Foto: J.B.

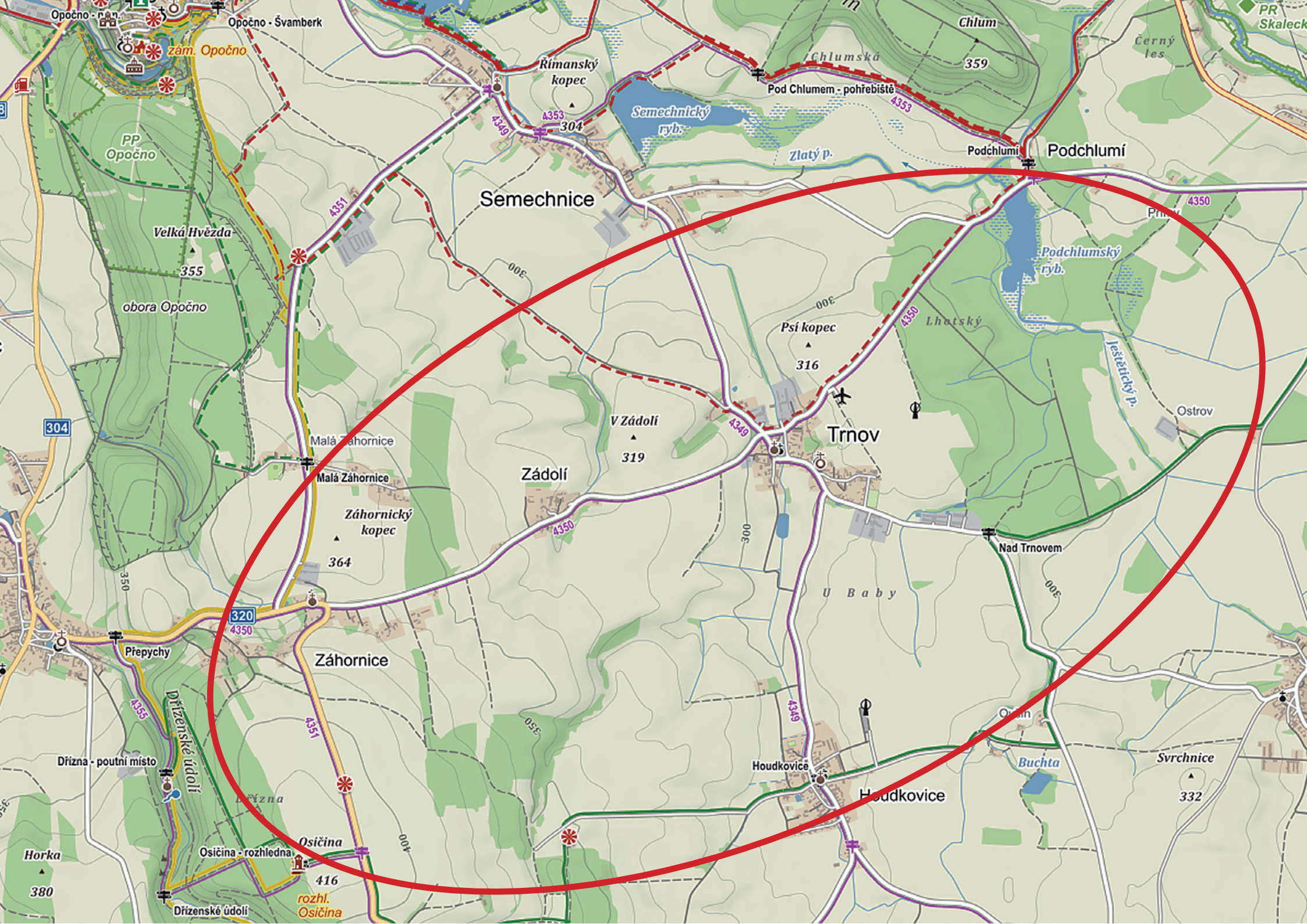
www.novomestskykuryr.info

OBSAH:

MAPA REGIONU
OBCE S VAZBOU NA NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ
TRNOV - CO O SOBĚ NAPSALI V ROCE 1939
TRNOV Z INTERNETU

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ
FOTO Z OBCE TRNOV, Houdkovice, Záhornice a Malá Záhornice, Zádolí
POHLEDY Z MĚSTA
OD KLADSKÉHO POMEZÍ

INSPIROMAT
ŽERTOVNÉ OBRÁZKY
FOTO NA ZADNÍM LISTU

zám. Opočno

Semechnice

Podchlumí

Trnov

Zádolí

Záhornice

Houdkovic

Osičina

rozhl. Osičina

Obce s vazbou na Nové Město nad Metují

Obec	obce ORP	hist. okres	obce DSO	číslo Nov. kur.
Bačetín				5/2015
Běstviny				11/2015
Bílý Újezd				09/2016
Blažkov				3/2014
Bohdašín				2/2015
Bohuslavice				6/2014
Bolehošť				8/2016
Bolehošťská Lhota				8/2016
Borová				
Byzhradec				10/2016
Bystré				4/2015
Čánka				
Černčice				4/2014
Česká Čermná				
Česká Mezifíčí				2/2016
Dlouhé-Rzy				
Dobré				
Dobruška				
Dobřany				7/2015
Domašín				
Domkov				9/2014
Hlinné				
Houdkovice				11/2016
Hroška				09/2016
Chlístov				10/2015
Janov				3/2015
Jestřebí				9/2013
Jílovice				5/2016
Kláster nad Dědinou				7/2016
Krčín (dnes souč. N.M.n.M.)				
Králova Lhota				4/2016
Křivice				

Křovice				12/2015
Ledce				7/2016
Lipiny				8/2016
Lhota - Doubravice				7/2014
Libchyně				1/2014
Malá Záhornice				11/2016
Masty				09/2016
Mělčany				
Městec nad Dědinou				
Městec				7/2014
Mezilesí				2/2014
Mokré				
Nahořany				7/2014
Nedvězí				
Nové Město nad Metují				12/2013, 14
Nový Hrádek				
Očelice				
Ohnišov				1/2015
Olešnice v Orl. horách				8/2015
Opočno				
Osečnice				
Podbřezí (Skalka)				
Pohoří				1/2016
Provodov-Sonov				9/2014
Provoz				9/2015
Přibyslav				11/2013
Pulice				
Rohenice				3/2016
Roudné				09/2016
Semechnice				
Sendraž				10/2013
Slavětín nad Metují				8/2014
Slavoňov				3/2014
Sněžné				6/2015
Spy, (dnes součást N.M.n.M.)				11/2014
Studnice				
Šeřeč				9/2014

Trnov				11/2016
Újezdec				7/2016
Václavice				9/2014
Val				9/2015
Velká Záhornice				11/2016
Vrchoviny, (dnes souč. N.M.n.M.)				10/2014
Vršovka				5/2014
Vysokov				
Vysoký Újezd				6/2016
Zádolí				11/2016
Zákraví				1/2015

NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ obec, která byla okresním městem

Nové Město nad Metují bylo okresním městem. V čísle 2/2015 tohoto provedení „Novoměstského kurýra“ jsem uveřejnil mapu okresu Nové Město nad Metují z roku 1938. Které obce novoměstský okres tehdy zahrnoval, vyplývá z této mapy.

Seznam, který jsem uveřejnil ve vedlejší tabulce původně vycházel z knihy „Nové Město nad Metují a jeho kraj“, která vyšla na začátku roku 1940. Tam přispěla řada obcí popisem své obce.

Ukázalo se, že to nejsou všechny obce tehdejšího novoměstského okresu - viz mapa v čísle 2/2015.

A tak pokud se návštěvou dostanu k obci, která dosud ve vedlejší tabulce není, doplním ji tam. Tak snad budou zkompletovány obce novoměstského okresu a jejich dnešní podoba.

Dnes také existuje tzv. „Dobrovolný svazek obcí“ - obce DSO. Webové stránky tohoto sdružení najdete na adrese:

<http://novomestskonadmetuji.cz>

Tyto obce jsem také zařadil do mého seznamu obcí.

Ve vedlejší tabulce jsem také označil obce, které spadají pod současné Nové Město nad Metují vzhledem ke skutečnosti, že Nové Město nad Metují je obcí s tzv. „rozšířenou působností“ - obce s označením ORP. Tyto obce jsem už navštívil.

V jednotlivých číslech měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se budu věnovat obcím, které jsou ve vedlejší tabulce. Některé jsem už uvedl v předcházejících číslech, takže k těm se už nebudu vracet. V tabulce najdete, ve kterém čísle měsíčníku „Novoměstský kurýr“ se o příslušné obci píše. Obce budu volit namátkově dle mé nálady, kam se mi bude chtít právě jet. Pokračuji obcí TRNOV.

Jindřich Buchal.

TRNOV

Co o sobě napísali v roce 1939 v knize „Nové Město nad Metují a jeho kraj“:

Trnov (ani Záhornice a Zádolí) do výše uvedené knihy ničím nepřispěl. Ale zahrnuje dnes více obcí:

Houdkovice.

Paměť lidská nesahá do dob, kdy na pozemcích nynějších Houdkovic hospodařil původní majitel Houdek. Není také jisto, zdali byl v nějaké souvislosti s majiteli hradu Karlova, vybudovaného západně od Houdkovic, po němž dnes již není památka a na jehož místě roste les, též „Karlovo“ zvaný. Potomci zemana Houdka sluli Houdkovici a osada po nich Houdkovice.

Obec leží v kotlině k severu otevřená, po obou březích potoka, napájeného prameny v lukách na jižní straně katastru, v nadmořské výšce 321 m.

Téměř všechno obyvatelstvo, v počtu 310, jednotné národnostně a skoro jednotné v náboženství (římskokatolickém), nachází tu svou obživu. Až na tři výjimky má každá rodina své stavení, jichž jest celkem 72. Případně úspory si ukládají členové rodin ve zdejší kempeličce. Elektrická energie zavedena roku 1930. V téže době byla stavěna silnice k Byzhradci jako přípojka k silnici, vedoucí z Opočna přes Houdkovice do Voděrad, po níž projíždí dvakrát denně autobus mezi Opočnem a Kostelcem n. Orli. Od Voděrad a od Byzhradce jsou nádherné výhledy k Orlickým horám a k Jiráskově chatě na Dobrošově.

Alois Nosek.

TRNOV Z INTERNETU

HISTORIE OBCE TRNOV

Trnov je dle všeho obcí značného stáří. Její vznik nutno hledat na konci 14. nebo v začátcích 15. století. I její jméno spadá do dob jejího založení, kdy se malé obce v blízkosti lesů i jednotlivá stavení chránila před dravou zvěří hustými trnitými ploty.

Trnov se připomíná poprvé v roce 1388, kdy zde měl nějaký majetek blíže neznámý Ctiborko, který v tomto roce zemřel v Podbřezí. Větší část vsi již v této době byla příslušenstvím pan-

ství opočenského později k tomuto panství patřila celá ves. Na přelomu 16. a 17. století tu vznikl dvůr, který náležel různým šlechtickým rodinám. Prvním doloženým držitelem tohoto dvora byl v roce 1596 Adam Dohalský z Dohalic, v roce 1610 Jan Hilebrandt Licek, v letech 1628 - 1651 Karel Vilitkovský z Vilitkova.

V roce 1677 přikoupil tento dvůr k opočenskému panství Ludvík Colloredo (Šůla 1971 s. 176). Dvůr patřil k opočenskému velkostatku až do roku 1924, kdy byl v rámci první pozemkové reformy změněn ve zbytkový velkostatek, který získal Bohumil Souček. V roce 1948 v rámci revize 1. pozemkové reformy byl postaven pod národní správu a později znárodněn. Potom dvůr připadl místnímu JZD. V roce 1992 v rámci restituce byl vrácen dědicům Bohumila Součka.

Prvním rychtářem trnovským byl v roce 1630 Jan Kumprecht, prvním starostou se stal v roce 1850 Václav Vlček.

V roce 1633 bylo v Trnově 29 rodin s 89 dětmi, roku 1815 - 41 čísel a roku 1835 - 44 čísla, roku 1850 pak 53 čísla a 348 obyvatelů. V roce 1895 čítalo se 426 obyvatelů v 61 domech. V roce 1936 měl Trnov 420 obyvatel bydlících v 89 domovních číslech. Po reorganizaci státní správy k 1. červenci 1960 se sloučily obce Trnov, Houdkovice, Zádolí a Záhornice v jeden správní celek a obec Trnov se stala sídlem místního národního výboru.

Školou býval Trnov přiškolen k Opočnu. Soukromě se vyučovalo po Trnově po staveních, později v chalupě Kovářově. Teprve dne 27. listopadu 1851 založily obce Trnov, Houdkovice a Zádolí řádnou školu. Trnovská obec věnovala k tomu účelu stavení č. 32. V roce 1875 se Houdkovice odtrhly a zřídily si školu vlastní. Když v roce 1874 škola vyhořela, postavili si trnovští uprostřed obce novou jednotřídní školu v roce 1877. V roce 1880 byla škola rozšířena na dvoutrídni a druhá třída byla zatím umístěna v místnosti najaté. Až r. 1893 bylo na školu přistavěno jedno patro nákladem 5 000 zl. Při reorganizaci školství v roce 1976 byla také škola v Trnově zrušena a děti dojíždějí do základní školy v Opočně.

Za zmínku stojí, že ze tří jmenovaných obcí navštěvovalo školu v r. 1838 - 124 školních dětí, r. 1850 - 112 dětí a v r. 1892 - 92 dětí. V posledním školním roce 1976 - 1977 chodilo do dvou tříd 22 dětí /čtyři ročníky/.

Zemědělci v Trnově hospodařili soukromě až do roku 1950, kdy 24. května založili své jednotné zemědělské družstvo, jako jedno z prvních družstev na býv. okrese Dobruška.

Současnost.

Vesnice Trnov leží na Houdkovickém potoce, po celé délce regulovaném. Celý katastr se dělí na tyto díly: Sedliska U Zádolí, Mněle, U Houdkovic, U baby, V Hložcích, U Mýt a Mýta.

Podle posledních údajů je v obci žije 256 obyvatel, z toho 129 mužů a 127 žen.

Jedním z činných spolků je sbor dobrovolných hasičů, zařazený do výjezdové jednotky JPO III. Pravidelně se účastní Východočeské hasičské ligy v požárním útoku a je i každoročním pořadatelem hasičských závodů. Tradicí se stal turnaj v malé kopané, který se těší velkému zájmu z širokého okolí.

K Trnovu neodmyslitelně patří i polní letiště. To je hojně využíváno k vyhlídkovým letům a také i zemědělským podnikem, firmou ZEAS Podorlicko a.s.

Po trpké zkušenosti z povodní v roce 1998 byla dokončena v roce 2003 ochranná hráz - POLDR, která již několikrát splnila očekávání místních občanů a dopřává tak lidem z Trnova klidnou mysl při deštivém počasí. Celá stavba se začlenila do přírody a nabízí příjemné prostředí k procházkám, odpočinkovému a soutěžnímu rybaření, které je určeno především dětem.

V obci proběhla rekonstrukce kapličky a následně bývalé školy. Funkčnost staveb tak byla zhodnocena a nové fasády dokreslily krásné prostředí návsi, kterou hojně využívají děti.

HISTORIE OBCE HOUDKOVICE

Prvé zprávy o ní pocházejí ze 14. století a náležela k bývalému dominiu Opočenskému. Berní role uvádí zde většinou sedláky tedy grundy málo dělené. Bylo tu 17 selských usedlostí s výměrou od 21 do 54 korců ježto největších (o 67 korcích) vznikla spojením dvou gruntů. Chalupníků o 5-15 korcích polí bylo 5 a 1 zahradník. 2 chalupy byly pusté.

V polovici 18. století (katastr tereziánský z roku 1757 s daty z roku 1713-1719) bylo zde 30 usedlostí (18 sedláků s pozemky od 18-56 korců, 5 chalupníků a 7 zahradníků). V druhé polovici 18. století i zde dochází k vnitřní kolonizaci, která se projevila dělením statku mezi členy rodiny. Vedle domu otcovského vznikaly statky menší zejména v jihovýchodní části návsi, která se též zastavovala, takže řada hustě k sobě přiražených gruntů činí dojem opravdové ulice. To se projevilo již ve výkazu katastru Josefínského, který předvádí 45 usedlostí

a pak zejména katastru stabilního, který právě ukazuje, jak určité právo sedláka disponovat svým majetkem projevilo se přemrštěnou parcelací bývalých velkých statků.

Roku 1840 zde celkem bylo 61 usedlostí z nichž 11 sedláků, 16 zahradníků, 25 chalupníků a 9 domkářů. Tak jest uvedeno v knize „Typy vesnických sídel v Čechách“ jež napsal Dr. Josef Pohl docent university Karlovy v Praze. Kniha byla vydána roku 1935.

Jedním z důležitých mezníků v dějinách Evropy byla 1. světová válka. Tato událost se samozřejmě podepsala i v této obci. Do války bylo odvedeno celkem 57 mužů z nichž 12 již nikdy nespátrilo svou obec. Na jejich věčnou památku byla 24. července 1927 slavnostně odhalena pamětní deska, která je umístěna na místní kapli zasvěcené Panně Marii (vystavěna v letech 1889-1894). Po ukončení 1. světové války vznikla 28. října 1918 Československá republika. Rozvíjel se kulturní i hospodářský život v celé zemi. Byly uzákoněny různé předlohy, které měly vést k osvětové činnosti. Na základě jedné z nich bylo zastupitelstvem obce Houdkovic vydáno roku 1926 rozhodnutí o založení „Pamětní knihy“, která byla druhou knihou po „Pamětní knize školní“ psané od roku 1889, zachycující historii obce.

Kulturní život v obci byl již na konci 19. a na počátku 20. století velmi pestrý o čemž svědčí založení Sboru dobrovolných hasičů 26. ledna 1896, vznik Vodního družstva roku 1906 (z důvodu odvodnění mokřých pozemků a regulaci potoka), založení Hospodářsko-čtenářské jednoty Tyl roku 1907 (po válce byl však rozpuštěn), vznik Spořitelního a záložního družstva roku 1910, vznik Skupiny katolické mládeže roku 1911 (činnost zastavena v roce 1948), založení divadla roku 1922 (první hra byla Tylův Strakonický dudák sehraná 26. března 1922), vznik obecní knihovny v letech 1922-1923 (jako základ knihovny tvořily knihy z již rozpuštěné jednoty Tyl).

V dubnu roku 1928 proběhla po delším vyjednávání toliko slibovaná regulace potoka. I přes to, že potok byl již regulovaný, 27. října 1928 (30. srpna 1938 též) zastihla obec velká povodeň. První autobusové spojení přes obec z Kostelce nad Orlicí do Opočna bylo zavedeno 1. listopadu 1928. Elektrifikace obce proběhla v roce 1930, obec připojena do sítě 4. července téhož roku. Předvečer 2. světové války panovalo napětí nejen v Evro-

pě, ale i v českých zemích. Rok 1938 byl v obci ve znamení oslav 20. výročí vzniku Československé republiky, dobytčích nemocí (slintavka a kulhavka, rovněž i v roce 1952) a velké vody. Z důvodu mobilizace bylo odvedeno do zbraně 19 mužů. O tom jaká byla politická situace, svědčí kronikářova slova: „Není lehkou úlohou kronikáře vypsat s jakými pocity toto vše u nás na vesnici bylo přijato (Mnichov) a nebýt trpkých záznamů z oněch dob, těžko by se dnes o těchto dojmech, dnes po více jak 10 letech psalo. Byla to rána do srdce proto, že se tak stalo na nátlak nejen Anglie ale také Francie, našeho spojence a jak se domnívali, nejlepšího našeho přítele. . .“. Další slova jsou již zbytečná.

Na sklonku 2. světové války se několikrát přes obec přehnali němečtí vojáci, kteří ustupovali před Rudou armádou. Nadále přes obec přešly i zásobovací oddíly Vlasovovy armády. Květen 1945, období konce 2. světové války, přinesl klid do celé země. Padesátá léta, zvláště jejich počátek, jsou ve znamení zakládání jednotných zemědělských družstev (1950 v Trnově, Hrošce, Semečnicích; 5. října 1957 v Houdkovicích). Dle dohody KSČ a místního národního výboru dochází 1. ledna 1961 ke sloučení obce s Trnovem včetně družstva.

Mezi tradice obce, které se drží až do současnosti, patří pouť (bývá vždy po svátku P. Marie), posvícení (druhou nedělí po svátku Všech svatých, drží se v neděli i v pondělí) a pálení čarodějnic.

Současnost.

Obec Houdkovice leží v nadmořské výšce 321 m (kaple), rozkládá se po obou březích regulovaného potoka, sbírající své prameny v lukách na jižní straně katastru. Potok nadále protéká sousední vsí Trnovem a Semečnicemi, kde ústí do Zlatého potoka.

Dle posledních údajů zde žije celkem 273 obyvatel, z toho 143 mužů a 130 žen.

V obci je mateřská školka, která je využívána v plné kapacitě.

Velmi aktivním spolkem je sbor dobrovolných hasičů a to hned v několika oblastech. Družstvo mužů se pravidelně účastní Podorlické ligy v požárním útoku. Dominantní je také činnost s hasičskou mládeží, účast v soutěži Plamen. Místní hasiči mají také dlouhodobou tradici v kulturním a sportov-

ním dění v obci. V letním areálu jsou každoročně pořádány turnaje v malé kopané, diskotéky, taneční zábavy ale i akce pro děti.

Novodobým fenoménem Houdkovic se staly tematické výstavy jako např. výstava zemědělské techniky, výstava velorexů a auto + moto veteránů, vojenské techniky a závodních speciálů. O úspěchu vypovídá obrovský zájem veřejnosti.

Na příjemný výlet na kole i kolečkových bruslích je možné se vydat po nových asfaltových polních cestách směrem k Buchtě nebo ke Karlovu.

Před velkou vodou slouží suchý POLDR, který byl dokončen v roce 2004.

HISTORIE OBCE MALÁ A VELKÁ ZÁHORNICE

Osídlování slovanským obyvatelstvem zde probíhalo od devátého století n.l. - dokládá to nejstarší písemná zmínka z roku 1068 v Kosmově kronice o původním hradišti Slavíkovců na skalnatém ostrohu nad Zlatým potokem, kde byl později vystavěn knížecí hrad Opočen.

Do konce 17. stol. se přepýšské pozemky táhly až blízko k Zádolí, které bývalo do roku 1681 rovněž součástí obce přepýšské, dráha na této straně se nazývala „Za horou“. K těmto pozemkům bývala z Přepych pro příkrý kopec jízda velmi obtížná.

Po zrušení roboty roku 1848 byli voleni starostové. Tuto funkci vykonávalo do roku 1945 dvacet občanů. Od května 1945 do roku 1960 bylo v čele obce šest předsedů místního národního výboru. Poslední předseda Václav Chudý se stal předsedou občanského výboru po sloučení záhornické obce pod jeden MNV v Trnově.

Po reorganizaci státní správy a zavedení samosprávného zřízení v roce 1850 získala obec svůj znak s emblémem studně a třešně.

Hospodářské usedlosti „Záhoráků“ byly velmi skromné. Tvořila je dřevěná roubená chalupa s doškovou střechou, s kůlnou, malým chlévem, malou stodůlkou. Ojedinele zde byl kamenný sklípek. U každé chalupy však byl nezbytný důl na chytání dešťové vody, jak ještě dnes vidáme na Malé Záhornici.

Nebylo zde vody.

Obyvatelé se převážně živilí zemědělstvím. Svá políčka obdělávali za pomoci kravek, které zaprahalo za hosp. náradí. Jen málo obyvatel chodilo, nebo jezdilo na kole za prací jinam.

Někteří chalupníci chodili jen na sezónní práce. V létě na stavby, v zimě do lesa, nebo na kampaň do Rolnického cukrovaru v Podzámčí. Obec byla od roku 1928 elektrifikována, neměla však telefon, ten byl zaveden až v době II. Světové války. Byly zde 2 osobní automobily.

V obci stávaly dvě politické strany a to republikánská strana /agrární/, která měla v obecním zastupitelstvu 8 členů, a strana lidová - 4 členy.

Od roku 1744 trpělo celé Opočensko válkami Marie Terenzie a králem pruským Fridrichem II. Prusáci zde řádili „po braniborsku“, loupili a pálili. Císařské vojsko nezůstávalo pozadu ve vymáhání požitků.

Roku 1756 opět prošla pruská armáda Náchodským průsmykem. Vypukla sedmiletá vojna. Zápis tehdejšího opočenského vrchního Herziga nám připomíná, že král pruský s armádou asi 16000 mužů přepadl opočenskou panství dne 16. 7. 1758 a podruhé 28. 7. 1758 a generála Laudona, který se 4 - 5 tisíce mužů stal v nové oboře u Záhornice, chtěl zajmouti. Generál Laudon nocoval na zámku, aniž by měl zdání o nepříteli. V neděli 16.7.1758, když mu bylo hlášeno, že se objevil nepřítel a stahuje se ze dvou stran k Opočnu, sám na koni ze zámku vyjel, aby nepřítel pozoroval. Sotva však vyjel, bylo slyšet na pravém boku nepřítel nedaleko Přepych potyčku s husary. Gen. Laudon ihned velel pěchotě s děly proti nepříteli. Palba z obou stran trvala do půl druhé hodiny. Když Laudonovi hrozilo obklíčení, ustoupil v nejlepším pořádku a při stálé střelbě oborou přes obě Záhornice k Solnici. Jaké škody při tom Záhornice utrpěla, nebylo zjištěno. Bylo zle, opravdu velmi zle. Co snad ještě nepřítel na poli nezničil, strávilo a zkrmlilo na dobro vojsko gen. Laudona. Hned na to v prosinci 1758 byla vypsána válečná kontribuce, jakož i v letech 1759 a 1780, která záhorský lid velmi sužovala.

Léta 1769, 1770 a 1771 byla neobyčejně deštivá a mokrá. Roku 1770 od jara až do podzimu téměř denně pršelo až do sv. Václava, oves a luštěniny se sklídily teprve o sv. Martině 11.11. Z toho mokra se nalíhlo množství plžů, kteří ozim požraly, takže se potom na jaře muselo všechno přesívat jarním obilím. Povstal hlad, takže lidé pojídali trávu, plevy, moučný prach a cokoli. Z toho vznikaly různé nemoci a pomřelo mnoho lidí.

Prvního listopadu 1781 vyšel nový patent císaře Josefa Druhého o zrušení nevolnictví. Každému byla přiznána volnost pohybu. I když roboty ještě trvala, vrchnost již nemohla člověka přikovat jako vězně ke svým polím. Roku 1845 opět povstalo hnutí proti robotě, které bylo krutě trestáno. Konstituce byla prohlášena 1848, učinila robotě, této nenáviděné povinnosti, konec.

V letech 1866 a 1867 založil Václav Novák na svém gruntě č. 65 a především svým nákladem vystavěl kapli Matky Páně, kterou roku 1880 při zakládání nových pozemkových knih věnoval obci. Zvonek na této kapli, pořízený rovněž v roce 1866, byl v roce 1917 sňat sousedy Václavem Novákem a Františkem Václavkem, protože mu hrozilo zabavení na výrobu kanónů. Do konce války byl neznámý. Našel se až koncem roku 1918 zahrabán v písku. Od té doby zvonil až do roku 1942, kdy byl za okupace z příkazu německých úřadů odvezen. Od té doby byla věžička prázdná až do roku 1954, kdy byl 18.7. zavěšen zvonek nový, pořízený nákladem občanů. Zvonek obstarali na Moravě sousedé Josef Samek a František Tošovský.

Psal se 26. červenec 1914, byl krásný slunečný den. Sousedé v potu tváří pilně kosili na svých políčkách obilí a svázely do stodol. Tu náhle, jako když hrom uhodí, rozezvučel se buben obecního policajta Čiháčka, který po lermu vyhlášoval „Mým národům...“ Mobilizace! Ženy s dětmi se rozplakaly, muži zaraženi ustali v práci. Začala první světová válka, která trvala déle než čtyři roky. Záhorskou obec postihla velmi krutě. Narukovalo 84 mladých mužů a z nich 20 padlo, nebo zemřelo na následky válečných utrpení. Jejich jména jsou vytesána na pamětních deskách, které jsou umístěny na místní kapliče.

Rok 1928 byl velmi významný pro naši obec. Byla zavedena elektrika. Po provedené instalaci žárovky začala zářit 6. listopadu 1928.

Dne 25. ledna 1938 se objevil na obloze nevidaný úkaz. Po celé severní obloze se rozzářila polární záře, která pověřivým lidem věštila neštěstí a válku. Úkaz trval od 20. do 23. hodiny. Toho roku byla provedena částečná mobilizace, která zažehnala vznik války. 23. září však byla vyhlášena úplná mobilizace mužů do 40 let. Z naší obce nastoupili záložníci na hraniční opevnění v okolí Deštné a současně byla uvedena v činnost protiletectká ochrana. 25. 9. odešlo z naší vsky 19 mužů nevojáků na práce při hranicích. Všechna ta opat-

ření se však stala zbytečná. 29. září byl vyhlášen mnichovský diktát. Naše jednotky musely opustit pohraniční opevnění bez jediného výstřelu a naše země byla okleštěna o pohraniční území. 15. března 1939 vyvrcholila naše tragédie. Československo bylo okupováno Němci. Vznikl Protektorát Čechy a Morava. 1. září 1939 Německo napadlo Polsko. Začala II. světová válka, v prosinci byly zavedeny lístky na potraviny a oděv. Nastalo řízení hospodářské.

Nejhorší zděšení zažili 23. února 1943. Toho dne časně ráno přijelo do vsi německé vojsko a policie. Obsadili celou Malou Záhornici. Prohledali obě stavení Bašových, čísla 2 a 6. Soused Ladislav Baše byl zatčen a odvezen do Hradce Králové, kde byl gestapem vězněn a týrán. Odtud byl převezen do Drážďan a v říjnu 1944 zaplatil svou odbojovou činnost svým životem. Byl popraven za přechovávání odbojářů, zvláště československého důstojníka npor. Albína Sládka, který byl zavražděn gestapem na Bysterských Dolech. Spoluobčané na Lad. Bašeho nezapoměli. Na jeho rodném domě umístili 11. září 1950 pamětní desku a po požáru stavení postavili na zahrádce malý pomníček, který připomíná kolemjdoucím jeho hrdinství a velikou oběť pro osvobození vlasti.

Přišel památný květen 1945, nejkrásnější máj pro nás i příští generace, kdy radostné vyzvánění všech pražských zvonů nám hlásalo konec strašné války v Evropě a konec naší šestileté okupace - nastal mír.

Voda nad zlato - stavba vodovodu.

Nedostatkem pitné a užitkové vody byla naše obec pověstnou po celém kraji již od svého založení. Zde se šetřilo každou její kapkou. V suchých letech a v krutých zimách se voda dovážela ve voznicích z Vojenic, Přepych a Semechnic.

Na pozvání obecního zastupitelstva v Záhornici přijel k nám koncem srpna 1943 dr. ing. Bureš z Prahy, který prozkoumal celé Dřízenské údolí a podal příznivý posudek na vydatný pramen vody v jeho horní části na katastru obce Vojenice. Poněvadž také v obcích na podorlickém hřebenu a v Zádolí bývala velká bída o vodu, začalo se uvažovat o stavbě skupinového vodovodu. Dne 19. května 1947 bylo započato na stavbě vodovodu se šesti dělníky a slíbenou 50% subvencí za přítomnosti Dr. Bureše. Dr. Bureš provedl do stavebního deníku první zápis o zahájení stavby, v němž kromě jiného uvedl, jaký bude postup stavby, a jako stav-

byvedoucího určil Stanislava Krtičku z Machova. Po zjištění dostatečné vydatnosti pramenů bylo možno uvažovat se zapojením dalších obcí na Vrchách. Byly to obce: Nová Ves, Vyhnanice, Ježkovice, Ostašovice, Radostovice a ještě Uhřínovice. Při stavbě vodovodu se překonávaly značné, zdánlivě nepřekonatelné potíže finanční i stavební a materiálové. Nutno zdůraznit, že všechny výkopové práce, a to jak na studnách, na akumulacích nádrží, tak i na potrubní síti, která měří včetně Vrchů 33 km, byly provedeny stálými pracovníky a brigádníky ručně, kromě částí výtlačného řádu na Vrchy, kde bylo použito rýpadla. Zdařilé veliké dílo je důkazem velké pracovní morálky a elánu všech pracovníků, kteří se na těchto pracích podíleli. Ve čtvrtek 28. září 1950 se dokončuje montáž čerpací stanice - čerpadla se spouští na zkoušku. Dělníci a mnoho jiných běží po výtlačném řádu, aby byli přítomni příchodu vody do vodojemu. V němém pohnutí stáli účastníci u mety našich dávných přání a jen stejnoměrný proud vody jim připomínal skutečnost, že na Záhornici máme vodu.

Stavba požární zbrojnice.

Po úspěších našich požárníků v soutěžích a získání motorové stříkačky a skříňového automobilu došel místní národní výbor k závěru, že je nutné vybudovat požární zbrojnicu. Nežůstalo však jen u zbrojnice. Když už se bude stavět, tak celá budova MNV, kde bude umístěna kancelář MNV, úřadovna jednatelství Státní spořitelny a klubovna požárníků. Celou záležitost výstavby si vzal na starost předseda MNV Josef Tůma.

Požárníci převzali ještě v roce 1955 prostornou zbrojnicu bez okázalých oslav.

Nová prodejna.

Záhornice měla nevyhovující prodejnu se smíšeným zbožím umístěnou ve starých místnostech v čp. 65. Místní národní výbor v Trnově dojednal s Jednotou, LSD v Kostelci n. Orlicí, že provede stavbu nové prodejny v akci „Z“ nákladem 220 tisíc Kčs a Jednota převezme hotovou stavbu za uvedenou cenu. Stará prodejna byly i s bytem v roce 1970 brigádníky zbourána a na jejím místě postavena prodejna nová se sedlovou střechou, aby ladila s okolními staveními a hlavně se sousední hospodou. Nová prodejna byla slavnostně otevřena v týden před posvícením 8. září 1972.

Informace byly čerpány z publikace od Josefa Horného s ná-

zvem: „Z minulosti a současnosti Záhornice v podhůří Orlických hor“. Vydána byla v roce 1990 v nákladu 400 ks pro SPO a rodáky Záhornice.

Současnost.

Obec Záhornice je jednou z nejmladších obcí v okrese Rychnov nad Kněžnou. Dle záznamů ve farních matrikách přepýšských vznikla v roce 1680.

V obci je podle posledních údajů 163 obyvatel, z toho 79 mužů a 84 žen.

Obec se rozkládá v malebném podhůří Orlických hor, jižně od Opočna a severovýchodně od údolí Dřížna o rozloze 249 ha, ve výšce 362 nad mořem a nejvyšším bodem 411m, kde je umístěn vodojem Dřížeňského vodovodu a rozhledna OSÍČINA.

Vesnici tvoří Malá Záhornice a druhá jižní část Velká Záhornice.

Na Malé Záhornici v areálu „Bašák“ je dobré zázemí pro různé sportovní, hasičské a další kulturní akce. Místní hasičský sbor tyto prostory plně využívá.

Na Velké Záhornici byla v roce 2012 zrekonstruována požární zbrojnice a nově vzniklé a opravené prostory jsou využívány jako knihovna, podkroví slouží k různým sportovním, kulturním a dalším aktivitám s dětmi apod.

HISTORIE OBCE ZÁDOLÍ

První písemná zmínka o Zádolí se objevila roku 1542 a podle urbáře z roku 1582 zde žili jen čtyři osedlí. Rychta bývala na čísle 1. Jejím vlastníkem se stal roku 1573 Jan Janák. Jan Zádolský, důchodní písař na Opočně přikoupil v roce 1598 ještě ke gruntu od hraběte Trčky, roli někdy náležející ke dvoru v Přepychách. Jmenovaný Jan Zádolský prodal však svůj grunt se vším příslušenstvím Janu Čepelkovi 13.3.1604 a téhož roku koupil v Dobrušce varný dům č.4.

Název obce není historicky podložen. Nejpravděpodobněji vzniklo její jméno odvozením od její polohy. Byla přiřažena a do roku 1651 patřila k obci přepýšské, významným to sídlištěm na Opočensku. Mezi Přepychami a Zádolím je dosti vysoký vrch, nazývaný horou, od které se terén svažoval východním směrem do malebného údolíčka, ve kterém se choulila malá vesnička se čtyřmi grunty. Proto se jí říkalo Zádolí.

Druhá verze, že obec převzala své jméno od rodu Zádolských je nepravděpodobná.

Při sčítání lidu v roce 1843, tedy krátce před zrušením roboty, bylo zde 22 obydlí, ve kterých žilo 123 obyvatel. V roce 1880 pak ve 26 domovních číslech žilo 174 osob. Před II. světovou válkou zde žilo ve 30 domech 156 lidí. Po válce se počet trvale bydlících stále snižoval. V roce 1950 jich bylo 110, roku 1970 96 a při posledním sčítání v roce 1980 v 23 obytných staveních jen 68 osob.

Obecnou školou bývalo Zádolí přiškolené k Opočnu. Soukromě se však vyučovalo po staveních v Trnově, kam pravděpodobně docházely i děti ze Zádolí. Teprve 27.11.1851 založily obce Trnov, Houdkovice a Zádolí řádnou školu v Trnově. Při reorganizaci školství v r. 1976 byla trnovská dvoutřídní /4 ročníky/ škola zrušena a děti nyní dojíždějí do základní školy v Opočně.

Obec byla elektrifikována v roce 1926. Také Zádolí trpělo nedostatkem pitné i užitkové vody. Teprve v roce 1950, kdy obec byla zapojena na Dřížeňský skupinový vodovod současně se sousední Záhornicí, skončily starosti se zajišťováním tolik potřebné vody.

Hostinec „U Hvězdy“ a obchod Josefa City po roce 1948 zanikly. Také smíšený obchod Jednoty, umístěný v býv. hostinci byl zrušen.

V obci vyvíjí činnost jediná společenská organizace Svaz požární ochrany, která vznikla jako Sbor dobrovolných hasičů v roce 1903. Jinak jsou občané organizováni ve společenských organizacích na Záhornici a v Trnově.

Lid v Zádolí se živil od nepaměti zemědělstvím a dosáhl značných úspěchů v chovatelství. V roce 1957 si zdejší zemědělci ustavili jednotné zemědělské družstvo, které začalo společně hospodařit na 130 ha zemědělské půdy. Tehdá do družstva vstoupilo všech 20 výkonných zemědělských rodin. JZD se zaměřilo na rozvoj plemenářství v chovu prasat, dojníc a slepic. Od roku 1960 je obec řízena společným místním národním výborem v Trnově.

Také družstevníci nezůstali pozadu a nastoupili rovněž v roce 1960 společnou cestu s JZD Trnov, JZD Záhornice a podhorským JZD Dobřany. Přijali společné jméno Jednotné zemědělské družstvo 1. máj se sídlem v Trnově, které se ještě dále slučovalo se sousedními zemědělskými závody.

Od založení jednotného zemědělského družstva v naší vesnici stoupá stále životní úroveň obyvatel. Když se dnes podíváme po našem katastru - zmizela políčka a jsou zde nepřehledné lány obilí, brambor, cukrovky a jiných plodin.

Současnost.

Obec Zádolí má dle posledních záznamů celkem 46 obyvatel, z toho 20 mužů a 26 žen. Nadmořská výška je 316 m.

Zádolí protíná okresní silnice, vedoucí k Záhornici a Přepychám. Je obklopena lány úrodných polí. Tak jako v okolních obcích i zde je aktivní místní hasičský sbor. Pravidelně organizují různé akce pro děti, který je předurčen ročním obdobím – (Dětský den, Čarodejnice, hasičské závody apod.)

Před velkou vodou chrání obec vrchní a spodní POLDR.

Poznámka Novoměstského kurýra:

Předchozí popis historií Trnova a přičleněných obcí jsem si dovolil převzít z www stránek obce Trnov. Podívejte se tam, jsou obsáhlé a pěkně udělané.

NĚKOLIK MÝCH POSTŘEHŮ

Evangelický kostel v Trnově.

Kostel byl zbudovaný v letech 1902 - 1904 s pomocí sbírek dárců a svýcarských přátel evangeliků. Stůl páně, Kazatelnu a chór vyrobili v dílně pana Jana Podstaty v Trebechovicích. Tato řezbářská práce již však zdobí jiný interiér církevní stavby. Sousední fara byla prodána již v r. 1973, samotný kostel byl prodán v r. 2007 soukromé osobě. V současné době je kostel stále ve stavu v jakém byl postaven a je dochován v původní podobě.

Tuto informaci jsem našel na internetu. Trnov se o kostelu nezmiňuje. Ovšem jeho stav je smutný.

Kostel Panny Marie.

Nejstarší částí kostela je kaple sv. Jana z roku 1849. V roce 1898 byla ke kapli přistavěna loď s presbytářem zasvěceným Panně Marii.

Kostelík je v perfektním stavu. Vedle kostela je postaven kříž s plastikou Panny Marie z roku 1869.

Tolik k církevním objektům.

Obec Trnov leží na Houdkovickém potoce. Nedaleko Trnova v Podchlumí je Podchlumský rybník, který patří kolowratskému rybnářství stejně jako další rybníky směrem k Opočnu, konkrétně Semechnický a Broumar u Opočna. Podchlumský leží na Ještětickém potoce, další dva ale už na Zlatém potoce. Záměrně zde zmiňuji ty potoky a rybníky, protože při mých toulkách po podorlických vesnicích mě právě vodní síť docela fascinuje z hlediska tvorby malebnosti krajiny i zřejmě ovlivnění vzniku vesnic.

To údolí, ve kterém leží Trnov, Zádolí i Houdkovice zřejmě dokáže soustředit i velké vody, jak zmiňuje Trnov povodeň v roce 1998. Proto ty poldry a to nejen v Trnově ale i v Zádolí.

Jak již bylo zmíněno, Trnov je střediskovou obcí, ke které patří Houdkovice, Zádolí, Velká Záhornice (na mapě je jen Záhornice) a Malá Záhornice. Je tak vytvořena poměrně rozsáhlá oblast, rozložená jednak v malebném údolí podél zmíněných potoků ale i na výšine směrem k Přepychám, odkud je pěkný pohled směrem k Orlickým horám, napomáhá tomu i nedaleká rozhledna Osičina - viz foto.

Docela zajímavá a určitě malebná je lokalita okolo Záhornic, končí tam opočenská obora, na kterou je z této strany pěkný pohled přes zvlněná podzimní pole. Jeden z vchodů do této obory je v Malé Záhornici, druhý v Opočně. Pravidla pro návštěvníky jsem zde zveřejnil. Obora je soukromým majetkem paní Kristýny Coloredo Mansfeld, která, jak je vidět z pravidel provozu, nijak vstup do obory neomezuje pro veřejnost. To je jistě dobrá zpráva.

**FOTO Z OBCE TRNOV
Houdkovice, Záhornice a Zádolí**

FOTOGRAFIE Z TRNOVA

OBORA OPOČNO
SOUKROMÉ VLASTNICTVÍ KRISTINY COLLOREDO-MANFELDOVÉ

OBORA OPOČNO PATŘÍ MEZI HISTORICKY NEJSTARŠÍ OBORY ČESKÉ REPUBLIKY. PRVNÍ ZMĚNKY O OBORĚ PŮCHÁZÍ Z ROKU 1590. V ROKU 1636 BYLA JIŽ OPLOCENA DŘEVĚNÝM PLOTEM A DOSAHOVALA VÝMĚRY TEMĚŘ 1 120 HA. OBORA NAVAZUJE NA ZÁMECKÝ PARK, OD KTERÉHO JE ODDĚLENA PŘÍRODNÍM ZLOMEM S KORÝTEM ZLATÉHO POTOKA A OBORNÍM PLOTEM. V SOUČASNÉ DOBĚ JE VÝMĚRA OBORY POUHÝCH 21% PŮVODNÍHO STAVU, TO JE 242 HA.

V OBORĚ JE CHOVÁN MUFLON OBECNÝ, DANĚK SKVRNITÝ A JELEN DVBOVSKÝHO. DÁLE SE V AREÁLU MŮŽETE SETKAT SE ZAJÍCEM POLNÍM, VEVEKOU OBECNOU, LIŠKOU OBECNOU, KUNOU LESNÍ A SKALNÍ A JEZEVCEM LESNÍM. Z DRAVÉHO PTACTVA SE ZDE VYSKYTUJE HLAVNĚ KÁNĚ OBECNĚ, JESTŘÁB LESNÍ, KRAHUJEC OBECNÝ A VÝR VELKÝ. VŠICHNI ZMÍNĚNÍ DRACVI A SOVY ZDE HNÍZÍ. ROVNĚŽ ZDE MŮŽETE SPATŘIT KRKAVCE VELKÉHO, BAŽANTA KRÁLOVSKÉHO, DATLA ČERNÉHO A VELKÉ MNOŽSTVÍ DALŠÍCH DRUHŮ PTACTVA.

POZORNÝ NÁVŠTĚVNÍK SI JISTĚ VŠIMNE I NEBÝVALÉHO POČTU MRÁVENIŠŤ MRÁVENCE LESNÍHO.

PROVOZ A ÚDRŽBA OBORY JE ZCELA HRAZENA ZE SOUKROMÝCH PROSTŘEDKŮ PANÍ KRISTINY COLLOREDO-MANFELDOVÉ PRO POŽÍTEK NÁVŠTĚVNÍKŮ, KTERÉ PROSÍME O OHLEDUPNOST A POCHEPENÍ NĚKTERÝCH NEPOPULÁRNÍCH OPATŘENÍ.

TATO NEPOPULÁRNÍ OPATŘENÍ BYLA PŘIJATA HLAVNĚ Z DŮVODU ZABEZPEČENÍ KLIDU, DOBRÉHO ZDRAVOTNÍHO STAVU CHOVANÉ ZVĚŘE A JEJÍ OCHRANY PŘED NEVHODNĚ SE CHOVAJÍCÍMI NÁVŠTĚVNÍKY A TAKÉ V ZÁJMU ZAJIŠTĚNÍ JEJICH BEZPEČNOSTI.

VSTUP DO OBORY JE POUZE HLAVNÍ BRANOU V OPOČNĚ NEBO BRANOU V MALÉ ZÁHORNICI
DENNĚ OD 8 HODIN DO 16 HODIN

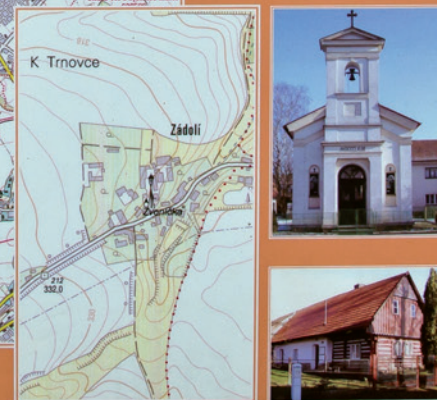
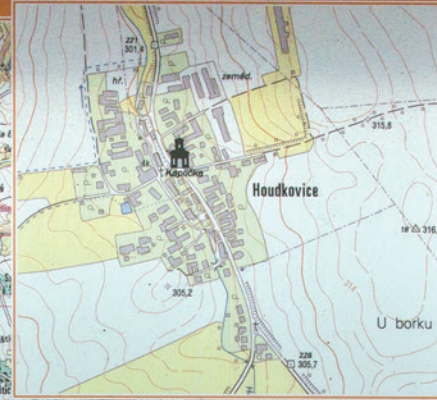
KROMĚ DNŮ, KDY ZDE PROBÍHÁ LOVECKÁ AKCE, NA KTEROU JSOU NÁVŠTĚVNÍCI UPOZORNĚNI INFORMAČNÍ TABULÍ O ZÁKAZU VSTUPU V ZÁJMU ZAJIŠTĚNÍ JEJICH BEZPEČNOSTI.

- ✦ V OBORĚ JE MOŽNÉ SE POHYBOVAT POUZE PĚŠKY A TO PO ASFALTOVÉ OKRUŽNÍ CESTĚ. DÉLKA CELÉHO OKRUHU JE PŘÍBLIŽNĚ 6 KM.
- ✦ VSTUP MIMO ASFALTOVOU CESTU, DO LESNÍCH POROSTŮ A DO MYSLIVECKÝCH ZAŘÍZENÍ, JE ZAKÁZÁN.
- ✦ DO OBORY NESMÍ BYT VODĚNÍ PSI.
- ✦ V OBORĚ PROSÍM NEKRÍČTE, NEODHAZUJTE ODPADKY A NESBÍREJTE HOUBY ANI JINÉ LESNÍ PLODY, ČÍMŽ RUŠÍTE ZVĚŘ.

VŠEM NÁVŠTĚVNÍKŮM OBORY OPOČNO PŘEJEME PŘÍJEMNOU PROCHÁZKU SPOJENOU S NEVŠEDNÍMI ZÁŽITKY ZE SETKÁNÍ SE ZDEJŠÍ ZVĚŘÍ.

Obec Trnov má pěkné internetové stránky, takže doporučuji se na ně podívat. Dovolil jsem si z nich převzít popis jednotlivých obcí, které soustřeďuje Trnov samozřejmě včetně Trnova. Návštěva této lokality opět potvrdila, jak malebná a upravený je podorlický kraj.

Jindřich Buchal.

Trnov

Obec leží 5 km jihovýchodně od Opočna na Houdkovickém potočku. Jedna z verzí o vzniku Trnova praví, že „její jméno spadá do dob jeho založení, kdy se malé obce i jednotlivé stavení chránila před dravou zvíř natvůrými ploty“. Poprvé je zmínována r. 1388, kdy zde měl majetek nějaký Ctibor. Ale již v 5. století př. n. l. je v místech dnešního potůru dolezeno osídlení lidské. Početlivých polí a několika dřevěnými chýskami.

Na přelomu 19. a 20. století byly postaveny silnice spojující Trnov s Podchutím, Houdkovicemi a Semechnicemi. Později přibývaly též spojnice do Přepych a Hrošky.

V roce 1874 došlo k velkému požáru, při kterém shořelo celkem 6 domů a škola. Další velká pohroma přišla z 23. na 24. 7. 1998, kdy zde za noc napršelo až 190 mm vody. Touto přírodní povodň zaplavila 25 domů. Jako ochranu před další velkou vodou nechala obec postavit na Houdkovickém potoku při jihovýchodním okraji vsi malou vodní nádrž a hráz.

Místními památkami v Trnově jsou Evangelický kostel z r. 1902, kaple Sv. Jana zbudovaná r. 1540 s přístavbou lodí a presbyteriem zasvěceným Panně Marii z r. 1898, kříž s plastikou Panny Marie na návsi vedle kaple z r. 1869, kříž na hrbitově naproti pekárně z r. 1893, kříž na hrbitově z r. 1800 a smírčí kříž u silnice do Hrošky z r. 1728. Dále se zde nacházejí památné rolnické usedlosti č.p. 34 a č.p. 35, ohradní zeď hřbitova vybudované v letech 1880 - 1881 a dva pomníky na hřbitově rodin Havlasův a Zefárkovy.

Od r. 1960 se stal Trnov sídlem sloučeného Obecního úřadu, pod nějž spadají vesnice Trnov, Houdkovice, Zádolci, Velká Záhornice a Malá Záhornice.

VYSVĚTLKY	
	Velká řeka, ústí - červená čára + modrá plachta
	silnice III. třídy
	lesní porost - zelená plachta
	polní půda - žlutá plachta
	výškový profil - čára s číselnými značkami
	potok - modrá čára
	vodní nádrž - modrá plachta
	železniční trať - černá čára s bílými pruhy
	stavení - černá čára
	obecní úřad - červená čára
	škola - modrá čára
	hřbitov - zelená plachta
	obecní pomník - červená čára
	okružní okružní křižovatka - modrá čára
	vodní věž - modrá čára
	mlýnský náhon - modrá čára
	elektrická síť - červená čára
	telefonní síť - modrá čára
	okružní okružní křižovatka - modrá čára
	okružní okružní křižovatka - modrá čára

Grafická spolupráce: APRIS, s.r.o.
 Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií.

Poldr s rybníkem nad obcí Trnov.

Kostelík Panny Marie v Trnově.

Náves v Trnově - rozlehlá, s autobusovou zastávkou, protékajícím Houdkovickým potokem, kostelíkem a obecním úřadem.

Obecní úřad v Trnově, zřejmě v budově bývalé školy.

Střední část Trnova - pohled z křižovatky u hospody.

Hřbitov v Trnově.

Prodejna potravin v Trnově.

FOTOGRAFIE Z HOUDKOVIC

Krásná mateřská škola v Houdkovicích.

Příjezd do Houdkovic od Trnova.

Výjezd z Houdkovic jižním směrem.

Příjezd do Houdkovic od jihu..

FOTOGRAFIE ZE ZÁHORNICE VELKÉ I MALÉ

Objekt výstavné hospody v Záhornici, vzadu je vidět přístavba prodejny. Dnes z toho nic není v provozu.

Krajina mezi Záhornicí a Přepychy - pohled na ukončení opočenské obory.

Rozhledna OSIČINA nad Záhornicí a také vodojem pro ten vytoužený vodovod.

FOTOGRAFIE ZE ZÁDOLÍ

Malebná chaloupka v obci Zádolí.

Příjezd do Zádolí.

Poldry nad obcí Zádolí - perfektně vyřešily ochranu obce proti přívalovým povodním.

POHLEDY Z MĚSTA

Objekt v prostoru u Rychty je prakticky dokončen. Určitě to je jedna z povedených akcí v našem městě - dům zapadl do tohoto místa jistě docela dobře. Doufáme, že služby, které tam budou nabízeny, budou stejně dobré.

Už nějakou dobu máme v našem městě parkování placené prostřednictvím parkovacích automatů. Jak je vidět na snímcích, Městská policie kontroluje, zda se někdo nesnaží podvádět. To je jistě správné. A dosavadní - moje - zkušenost? Překvapilo mě, že se náměstí opravdu uvolnilo. Pozitivní zjištění. Platba 5 Kč za půl hodiny je podle mě poměrně vysoká, mohlo by to být za hodinu. A také by možná stálo za zvážení, že by lístek z náměstí platil i na parkovištích v Komenského ulici a naopak. Za hodinu by se tak dalo vyřídít za jeden poplatek více věcí.

OD KLADSKÉHO POMEZÍ

Články z doby mezi válkami.

Několik útržků ze zápisků jednatele Okresního národního výboru v Náchodě.

28. října.

»Pane učitelé, máte honem přijít k nám«, Vyřizoval upocen a sotva dechu popadaje v pondělí odpoledne studentík páně Emmrův, »táťka vám něco chce.« Uleknut popadnu klobouk a již běžím. Tisícere myšlenky víří mi hlavou. Pan Emmer, tehdy předseda státoprávní demokracie, stojí před domem a kyne mi již zdaleka.

»Go je?« vyrazím.

»Už je to tu«, odpovídá rozčilen. »Telegrafuji z Prahy, Rakousko kapitulujete, v Praze je převrat, vlády se ujímá Národní výbor, máme hned dojít na hejtmanství a vyzvat přednostu úřadu, aby se podřídil Národnímu výboru a jeho jménem vedl úřad dál.«

A již pospícháme k hejtmanství. Cestou potkáme předsedu strany národně sociální p. V. Šlechtu a běháme jej s sebou.

Okresní komisař, zastupující tehdy náhodou nepřítomného okresního hejtmána, přijímá nás se zřejmými rozpaky a po jistém otálení praví:

»Počkejte chvíli, právě jsem se spojil telefonicky s Prahou!« Ale již tu je slečna a oznamuje: »Praha volá.« Za chvíli se pan komisař vrací a ještě s většími rozpaky praví:

»To je zvláštní, dnes po prvé se mnou místopředseda mluvílo česky. Vaše informace jsou správné. Máme si prý dělati, co chceme.«

»Tedy berete naše sdělení na vědomí a zavazujete se?«

»Ano.«

»A prosím, raďte dát ihned vyvěsit prapor červenobílý!« žádá pan Šlehta.

Pan komisař se ohlédl po sluhovi, ale starý pan Pelikán dávno už ten tam a dříve ještě než jsme z budovy vykročili, vlál červenobílý prapor hrdě zrovna před okny páně komisařovými právě tam, kde se dříve vzdouval prapor černožlutý.

»Koukejme na toho starého Pelikána«, řekl prý tenkrát pan komisař, »kdo by to byl do toho dědy řekl?«

Ještě nikdy žádný rozkaz tak spěšně nevykonal jako dnes.«

Rozkaz. Vždyť starý ten sluha ani na rozkaz nečekal!

Na náměstí už plno ruchu a samé tázavé pohledy. Bleskem se roznesla zpráva po celém městě a za chvíli bylo ve všech ulicích jako v mraveništi. A dříve než se stmělo, byla tu už hudba a ohromný průvůl velkých i malých, mladých, starých obojího pohlaví za zvuku hudby a záře lampionů procházel městem. K nepřehledným zástupům promluvíli s balkonů městského divadla i starosta města JUDr. J. Čížek a dva zástupci politických stran. Když vše skončeno a zástupy se rozešly, v hospodách, na ulicích i v domácnostech pořád ještě živo. Tenkrát ve Starém Městě měli slavné posvícení a na 28. říjen 1918 nikdy nezapomenou.

O deváté hodině přichází z Prahy telegram Národního výboru, adresovaný všem okresním výborům a obecním úřadům, jenž potvrzuje známou již věc a oznamuje první zákon československého státu. Našeho státu! Jak se prsa radostí a pýchou každému vypjala.

Davy lidu hned v hostincích, hned zase na ulici.

»Mládenci, a teď na orlíčky!«, vykřikl kdosi v zástupu. Stíny se rozptylují a již je slyšeti tu plechový, tam dřevěný skřek různých těch

dravců, jak je mládež s posměchem a s poznámkami ne právě licho- tivými sundávala. Ráno jich byla před městským divadlem s jinými ještě rakouskými relikviemi celá hromada. A když v čiperné hlavě nějaké vznikl nápad, aby se z toho udělala výstava, hned přikročeno k činu a po celý den se hrnuly zástupy zvědavců do chodby hotelu »Beránek«, aby se rozloučily s odznakem naší hanby a našeho utrpení. Přes 1.200.— Kč se vyhalo jen na vstupném a byl to první příjem Okresního národního výboru.

Kterýsi ferina z Bělovse či z Babí nebo snad z Malého Poříčí na Slánském mostě u celnice vytrhl pohraniční sloup s rakouským orlem i sloup německý s pruskou orlicí, svázal je pěkně dohromady a šup s nimi do řeky Metuje! Co jim tenkrát na cestu přál, nevím. Ale, že voda nic nečistého nepřijme, vyhodila oba nerozlučné přátele o kus dál zase na břeh.

29. října.

O šesté hodině ráno roznášejí studenti zvláštní vydání „Náchodských listů“ po městě a po celém okrese a radostná novina rozléta se i do nejzapadlejší samoty. Od božího rána je potom město plno svátečně oděného lidu, všude jáсот, všude úsměv, všude radostné tisknutí rukou, všude zářící obličej. I na staroměstský hřbitov pospíchají mnozí, aby tam se slzami v očích oznámili novinu, na kterou mamě čekala pokolení po tři sta let. A vlahé podzimní slunce s úsměvem shlíželo s modravé výšiny na všecku tu radost, jako by říci chtělo: »Vidíte, že přece jste se dočkali? Budoucnost náleží nejen silným, ale i trpělivým, neboť v trpělivosti je také síla.«

Večer v šest hodin ustavil se Okresní národní výbor, jenž převzal péči o to, aby osvobozený národ vstoupil do nových poměrů co možná nejklidnější. A že to v kritické té době nebyl úkol zrovna snadný, ví každý, kdo se pamatuje na tehdejší poměry a kdo stál všemu tehdejšímu dění blízko nebo spoluřídě vývoj událostí nesl i odpovědnost za to, co příští doba přinese, Na ulicích bezstarostný jáсот lidu, ale v úřadovnách Národního výboru chvílemi úzko, až starostmi hlava poklesala.

30. října.

Zahajují činnost Okresního národního výboru. Rej začíná. Na poznámky není kdy.

31. října.

Jsou už tři hodiny ráno, V hlavě mi hučí jako na splavě, před očima se dělají mžitky, nic plátno, dál už nemohu. Dobrou noc.

1. listopadu.

Ach ne, tenhle telefon je přece jen strašlivá věc. Pořád jen drrr, drrr, drrr, ani sednout nemůžeš, hlavu ti na kusy seká a tady pořád tolik netrpělivě čekajících, není možno být hotov. S čím vším nepřijdou! A často jen potěšit stačí, uchláchnit. Drtrr, dirrr, dirrr. No, vždyť už vstávám. Kdo tam?

Místní továrna X oznamuje: Až dosud jsme vyráběli muniční součástky pro rakouskou armádu. Máme vyrábět dál? Kdo ručí, že odebere je československý stát? Neodebere-li, jsme nuceni zastavit práci, jiných surovin nemáme. Co bude s dělnictvím?

Těžká odpověď. »Zatím pracujte dál, zeptáme se Prahy.« Zeptali, čilé odpovědi jsme se nedočkali. Tam mají teď jistě jiné starosti.

Zástupce druhé továrny: »Vyrábíme papírové látky pro Rakousko a zasíláme je do Vídně. Máme vyrábět pro československý stát? Převzeme to? Či máme zastavit práci a propustit dělnictvo?«

A zas: Drrr, drrr, drrr. Továrna v Polici: »Máme ohromné množství zboží pro ústřednu ve Vídni. Kam s ním teď?«

A než domluvíš, místní továrny jako z udělení: »Drrr, drrr, drrr. Potřebujeme nutně na stroje oleju, jež nám dodávala vídeňská ústředna. Oznamte, kde se o ně máme teď ucházeti!«

A už tu zas berní úřad: »Není peněz na výplatu služného a podpor pro dělnictvo. Je třeba včas zaopatřit, aby se lid nejtrhl. Bude třeba asi 800.000, - Kč.«

Tak. To vše šťastně odbyto a teď zas trochu ústního jednání. Písemné práce se provedou v noci a spát se bude, až na to bude kdy.

2. listopadu.

Hned rána telefon: »Dmr, idrrr, dirrr. Místní továrny hlásí: Předpokládáme, že v měsíci listopadu uhlí z Německa nedostaneme. Potřebujeme denně pět vagonů, nutně 300 tun, jinak jsme nuceni zastavit výrobu a dělnictvo propustiti. Drtrr, dirrr, drrr.«

Opravdu, z Německa nepřišlo ani kilo a 200 vagonů, které už byly na cestě a určeny pro české území v našem kraji, zvláště pro cukrovary, zabrali hned při převratu v Meziměstí a v Broumově a rozdělili tamním továrnám a jednotlivcům. Bude třeba pátrat v Praze po uhelné komisi. Ale už tu volá k telefonou Hronov: »Haló, haló. Kdo tlam?« — »Elektrárna Hronov — «Co je?« — »Nedostaneme-li včas uhlí, bude město beze světla a následky toho jsou zřejmé. Drrrr, drrr, drrr.«

Z náchodské elektrárny totiž přišel ohlásiti vládně pan správce sám. Chceš v Praze shánět uhelnou komisi, bereš do ruky telefon, ale tu rychlý posel z pohraniční osady udýchán hlásí: »V Dušníkách je plno vojska. Kladsko se opevňuje, V lesích u Levína jsou děla. Alarmujte národní obranu!« Zvu milého hosta, aby se posadil a myslím si: »Tohle by mohl prozkoumat náš pan polesný Baudyš, ten do Prajzka chodívá často na slánský statek, toho tam neseberou a když, ten lišák jim jistě upláchne.« A milý pan polesný šel. K večeru se vrátil jako uštváný jelen, mávl jen rukou a řekl: »Ba, sensace, nic víc než sensace, Praji se bojí nás a my jich. Nevím, na čí straně je více strachu.«

Zatím vedu poradu s místními pekaři. Rozhovor je krátký. »Nemáme uhlí, nemůžeme péci, nepřijde-li co nejdříve, bude lid bez chleba.« — Ještě jsi tuto věc nevyřídil a dinr, drrr, drrr, Police volá: »Kdo tam?« Hlásí: »V Broumově je hrozivá situace, Průšáci tam chtějí vrtnout, zajatecký tábor obklíčit a zajatce odvést, Hlásili to naši vojáci a srbští zajatci, kteří si přišli z Broumova do Police pro informace. Něco se musí stát pro zajištění hranic. Je tu třeba vojska. Drrr, drrr, drrr.« — »Počkejte, kamarádi, pomyslím si, «na tohle je dobře se vyspat. Ráno je moudřejší než večer. Bujná obrazotvornost a sensacechtivé hlavy se jaksí moc rozběhly.

Ale už je tu nový schvální posel, teď zase z jiného ikonce našeho pohraničí a hlásí: »Němci chystají odboj. V naší obci pošpinili a zapálili československý prapor. V sousedních obcích a v celých Orlických horách konají schůze, na nichž řečníci z Vídně vyzývají lid k odboji. Říkají: »Braněte se proti československému státu! Nenechte se prodat za trochu bramborů! Vydržte za každou cenu! Přijde vám pomoc z říše. V Čechách brzy vypukne revoluce. Pak dostanete zbraně. Jsou uloženy v Rokytnici. Čekejte na rozkazy! Až zvítězíme, budete připojeni k Německu.«

»Tomuhle zas věřím«, pomyslím si, »a.,.« Ale už zas telefon dlnr, drrr, drrr. Nádraží oznamuje: »V Meziměstí bylo zadrženo 200 vagonů uhlí z Německa, určených pro české území a rozděleno mezi obyvatelstvo na Broumovsku. Vyšetřete a zakročte! Drrr, drrr, drrr.« Tohle už vím, už jsem jednal a výsledek zatím 0. Budeme oplácet odbojníkům stejnou mírnici.

3. listopadu.

Sotva se vykonaly nejnnutnější práce a odeslala denní pošta, již zas telefon drrr, drrr, dlrrr. Broumov volá. Velitel tamní posádky hlásí: »Německá stráž zajateckého tábora se rozutekla. Zajatci, několik tisíc, opouštějí tábor a táhnou přes hory k Polici a k Náchodu. Obyvatelé okolních obcí odehnali dobytek a drancují ohromné milionové skladiště v táboře. Učiňte ihned opatření!« — Sotva odložíš sluchátko, když táž zpráva přichází z Police, donesená tam poslem. Drrr, drrr, drrr. »Haló?« »Hradec Králové, dtar, dlrrr.« »Haló!« »Praha.« Sotva přijaty instrukce a zprávy z obou míst a oznámeny do Broumova, již zase volá místní pošta: »Někde na lince z Broumova do Náchoda zachycují telefonické zprávy na zdejší Národní výbor zasilané, Postarajte se, aby telefonická linka byla všude ve spolehlivých českých rukou!« — »Aha«, pomyslím si, »bude třeba vojensky obsadit stanice ve zněmčeném území.« A už zas telefon drčí a Josefov oznamuje, že dává k dispozici potřebné zbraně, zvláštní vlak a žádá, aby byla vypravena do Broumova vojenská stráž, rekrutovaná z Národní obrany zdejší a měst okolních. Navečer odjíždí první skupina, vedená poručíkem Rudolfem. O půlnoci přijíždí autem z Prahy zvláštní zplnomocněnec s potřebnými dispozicemi. Na spaní ovšem ani pomyslení, ani na jídlo času není. Kus černého chleba v kapse musí stačit na všechno.

4. listopadu.

Ráno hlava těžká, jako zabeďněná a sotva otevřeš místnosti, lidí tu plno zas. A s jakými věcmi přicházejí! Co tam venku zbytečných potíží nadělají pro maličkosti a jen z nemístného, ba trestuhodného radikalismu! Co osobních účtů a malicherných sporů se vyrovnává v tak vážné a odpovědné době! Mnozí místo aby ulehčili, jen práci ztěžují. A čím dál, tím hrozivěji vyvstává příšera nedostatku uhlí a s ním i nezaměstnanosti a nespokojenosti lidu. Demagogie není zuby. Co z toho může vzejít? Továrna za továrnou zastavuje práci a majitelé nebo ředitelé přicházejí a oznamují:

»Nepracujeme, oznamte, máme-li vyplácet dělnictvu podporu na účet státu, jako se dělo dříve.« Bombardujeme telefonicky i osobně deputacemi ministerstva i Národní výbor. Ministerstvo financí odpovídá: »Vyjde zákon. Uhelná komise: »Konáme, co můžeme, vyjednááme s Ostravou, uznejte a čekejte!« A masy lidu čekati nemohou, často nedovedou nebo nechtějí. Teprve dne 27. listopadu přichází telegram z Prahy: Dirigovali jsme z Mor. Ostravy pro Náchod větší množství uhlí. První uhlí! Snad ani chleba bychom byli nevtali radostněji!

Brzy byla vyslána z Náchoda vojenská četa, která velmi obratným, opravdu strategickým způsobem se zmocnila nádraží v Teplících a tak zabezpečeno nejen nerušené telefonní spojení, ale i odkryta velezajímavá clona ze způsobu zásobování ve zněmčeném území. Evakuace zajateckého tábora dala se klidně, nerušeně.

Co ličiti dál? Události se přímo řítily, jedna stíhala druhou, tu radostná, tu způsobující plno obav. A vše se překonalo, všechna úskalí šťastně obepluta a když dne 21. prosince vjížděl do Prahy v triumfálním průvodu bělovlasý stařec, kdysi kovářský dělník a teď prezident státu, každému se jaksi ulevilo, každý se cítili bezpečnější, jako když k opuštěnému roji včel vrátí se do úlu jeho matka.

Jan Voborník.

K Jurkovičově šedesátce

Náš kraj vzpomíná šedesátin arch. D. Jurkoviče, nar. 23. IX. 1868 v Březové na Slovensku ze staré písmácké a učitelské rodiny, věrně vždy slovenskému původu. Jeho bratrance byl Svět. Hurban Vajanský.

Jako 10letý chlapec učil se na Žitném ostrově maďarsky. Když prohlížel v r. 1887 výstavu lidových výšivek v T. Sv. Martině, upoutala jeho pozornost dřevěná stavba, postavená dle starodávného umění domácích tesařů slovenských, martinským stavitelem Bullem, jehož žákem se později Jurkovič stal. Když pak r. 1891 pořádal na Moravském Valašsku zajímavosti národopisné k výstavě jubilejní, neustal již ve stadiu národopisu a překvapil opět na výstavě národopisné 1895 se stavitelem Urbánkem valašskou dědinou, skupinou kolébky Palackého a stavbou gazdovství z Čičman. (Když Čičmany na Detvě 1923 vyhořely po druhé, pověřil Památkový úřad Jurkoviče, svého ředitele, výstavbou 60 domků dle rázu dřevěných staveb lidových za vydatné státní podpory.)

Své znalosti lidové architektury uplatnil při stavbě Pústev na Radhošti a kapliček Křížové cesty na Hostýně. (Jurkovič Dušan: Pústovně na Radhošti. Album 30x40, 15 vyobrazení v textu, 16 listů barvotiskem a světlotiskem, 45 Kč.) Staveb Jurkovičových má nejvíce Morava: Brno (Dívčí pens., Vesna), Luhačovice (Janův dům), Žabovřesky (dům vlastní).

Jeho umělecké náměty k stavbě vojenských cintorínů, t. j. hrbitovů, roztracených po svazích Karpat, došly porozumění i u umělců cizích pro oduševnělé sladění s přírodou.

Jurkovič jako ředitel »Památkového úřadu« po převratu projevoval obnovu hradu Zvoleně, Kunětické hory a bratislavského hradu.

Značný kus práce vykonal v kraji našem a to již před válkou. Zbudoval vilu v Rezku, upravil zapadlý horský mlýn při Metuji v Pekle na útulný restaurant, při čemž nesetřel v ničem rázovitosti staveb čes-

kého mlýna v horách. V restauraci neozývá se sice klepot mlýna, ale o několik kroků dále při Metuji dokázal Jurkovič při stavbě vodní pily, jak rozumí spojití rázovitost s účelností stavby. To se mu podařilo i při úpravě starobylého zámku novoměstského, nemění a na Zbraslavi, kde při úpravě královské hrobky měl spolupracovníka sochaře Štursu.

Chloubu náhodského tur. odboru, Dobrošov, obohatil stavbou Jiráskovy chaty s rozhlednou r. 1923. Jako všude i tu Jurkovič dovedl sladit stavbu s duchem umění lidového a přírodního rázu kraje. Láska ke krajině a tradici lidové byla mu vodítkem. Svá studia o bohatosti lidového umění stavitelského vydal v knize »Práce lidu našeho«.

Doufejme, že se najde povolání, kdo velkou práci Jurkovičovu na Náchodsku a Novoměstsku ocení podrobným rozborem.

Mohyla Štefanikova na Bradle je dílo lásky, uznání, bolu a vděku národa. Skládá se ze dvou teras nad sebou. Spodní má obvod 90 x 62, vyšší 48 x 36 m. K zarovnání temene bradla odkopán do hloubky vrchol o 5 m. Nad druhou terasou se zvedá vlastní mohyla, ve které jsou uloženy pozůstatky generálovny a jeho dvou průvodců za letu. Na rozích horní terasy jsou upevněny velké koše, v nichž za slavnostních příležitostí budou pláti ohně Vlastní mohyla, v níž jsou čtyři hroby v podobě kříže, je kryta deskou. Uvnitř mohyly je kříž ze hřbitova v Košariskách a do něho upevněna je nádoba se srdcem Štefanikovým. Mohyle vedoucí čtyři pyramidy, 12 m vysoké. Na straně jižní a severní jsou schodiště v aleji jalovců, našich to cypřišů.

Stavivo jsou bílé travertinové kvádry ze Spišských Vlach, as 1000 m² a jiné zdivo má obsahu 6000 m³. Dlažební kámen pokrývá plochu 3000 m². Voda ke stavbě dodávána byla pumpami od úpatí. Stavba za účasti 170 dělníků, vojenských aut a dozoru stavebních vojenských úřadů trvala po celý rok a vyžádala si nákladu přes 3 miliony Kč.

200 Košaričanů ze své dědiny k mohyle upravilo vlastní cestu společnou a dobrovolnou práci.

Myšlenky stavby věnoval D. Jurkovič celých devět let, tedy zabýval se jí hned ode dne smrti Štefanikovy.

Bradlo bude pro Čechoslováky místem pouti jako Říp a Radhošť.

Bratislava postaví na Malém náměstí s vyhlídkou k Dunaji dle návrhu prof. Boh. Kafky pomník Štefanikův se čtyřmi 22 m vysokými pylony. Ponesou postavy čtyř bronzových lvů sedm metrů délky a pět metrů výšky; budou držeti státní znaky. Bronzová socha generála bude 7,5 m vysoká.

K. Janků: Dobenín.

Po celé vlasti dnes jest známo jméno Dobenín, jímž byla označena výšina před branou zemskou u Náchoda, kudy se za starodávna chodilo do Polska. Neozývalo se však jméno to po několik století, takže i v pochybnost bráno, stávala-li farní osada Dobenín.

Aby líčení mě nebylo suchopárné, připojil jsem některé výjevy a události z okolí nejbližšího a z obce Provodova; mimo to sbíral jsem přes třicet let paměti o okolí našem*).

Po prvé čteme jméno Dobenín u Kosmasa, otce dějepisu českého, jenž 31. zaří 1125 zemřel. R. 1068 v měsíci červnu byl při vojsku českém, které s knížetem Vratislavem táhlo do Polska a shromáždilo se nedaleko hranic zemských. V latinské kronice jeho čteme: »Vantum erat ad custodine portam, qua itur in Poloniam: et in loco, xui dicitur Dobenina, dux convocat populum et procesus in coetum.«

To jest: »Přišli k strážnici brány, kudy se jde do Polska a na místě řečeném Dobenina kníže svolal lid (branný) a předáky národa na sněm.«

Dobenín jest jako mezník hraničný, z dalekého kraje českého viditelný, za kterým se již do brány a pak do širých lesů, pokrývajících nyníšší krajinu (náchodskou, levínskou a dušnickou) vstupovalo, proto mohl Kosmas dobře říci o druhé části vojska, ku Kladsku vypravěné, že předešla »doleva«: altera pars militum praecesserat in sylvam«.

Jak pozdě tyto rozsáhlé lesy zalidněny byly, vysvítá z toho, že ještě r. 1213 blízká krajina polická nazývá se »širou a liduprázdnou pouští.«

Povšimnutí hodno, že název brány zemské podnes se zachoval, když dosud cesta od kostela sv. Václava na Dobeníně k Starému Městu, s vrchu dosti příkrého do údolí hlubokého vedoucí, nazývá se »Branka«, t. j. úzký vchod k bráně zemské. Dobenínem jmenuje Kosmas místo před branou zemskou, kde se sešel sněm pod širým nebem a valná část vojska. Zajisté místo bylo příhodné, prostranné a lesů prázdné při zemské stezce, kudy voje táhly a pak tábořily.

Není proč pochybovati, že by na místě otevřeném při okraji pohraničních lesů nemohlo býti obydlí lidských, tedy osady, když již v nepatrné vzdálenosti na úpatí vrchu stála trhová ves Provodov, kde konaly se trhy na zboží po zemské stezce z ciziny sem přivážené a jiné, opět tudy odvážené; mimo to i místní obyvatelé provodovští svými lesy posly a úředníky knížecí i vojsko do Kladska provázeli. Provodov a Šerč byly komoře knížecí podřízeny s právy a povinnostmi.

Na Dobeníně stál kostel sv. Václava, bezpochyby záhy ku ochraně blízké brány zemské, jak to bývalo při jiných zemských stezkách (Místopis Sedláčkův). Byl již kostelem ve 14. století farním. Zprávu o tom podává popis diecese pražské, sepsaný pod arcibiskupem Arnoštem z Pardubic mezi lety 1344 až 1350. Palacký ve svém popise děkanátu dobrušského uvádí plebani Dobenín (146) s udáním, kde kostelní podací hledati se má.

Dále uvádí se při r. 1360 farář dobenínský co úvodce kněze Dětleba ze Stranné. (Arch. Náchod.) Léta 1395 král Václav zvláštním majestátem poručil všecko zboží kláštera břevnovského, kde při vyjmenování míst k Polici slušících, čteme: »Villa Provodov et in Dobenín« a opět »Villa Provodov, Villa Sierzece, Echesia in Dobenín«. 10. května 1403 Václav kněz z Náchoda, podán od Puty z Častolovic, na faráře v Náchodě; úvodce plebán dobenínský.

Taktéž 1417 jmenuje se Petr kaplan v Náchodě jako plebán na Dobeníně. (Arch. Náchod.) Další zprávy o tamních farářích nemáme.

Upálení Mistra Jana Husa otráslo celými Čechami a Moravou, Dojem z něho byl nevšlý, neboť navrch stavělo se, že toto upálení stalo se na věčnou potupu národa českého. Výtržky veliké, znamenitě blízkých se bouří, počaly se páchat po vši zemi, Čelily předně proti kněžím a mnichům, kteří dle obecného mínění byli vinní upálením Husovým a

pohaněním cti národní. Strhly se pútky a shony, fary, kostely a kláštery vydrancovány, bořeny a páleny. Katolíční kněží vyháněni, zboží jejich rozzebráno a plěněno.

Tou dobou byl Provodov, ves Šerč i Dobenín majetkem kláštera břevnovského. Z té příčiny byly také husity napadeny. V dějepisu města Prahy od V. VI. Tomka čteme, že v r. 1420 uvádí se v Provodově dvůr s dvěma poplužními »panskými« a že lehla popelem ves celá, Dobenín i s kostelem sv. Václava, v románském slohu stavěný. Zbyly holé zdi a hmotná, vedle stojící věž. Dosud spatřiti lze na klenbě oltární stopy ohně, jemuž kostel padl za obět. Zpustošení zdejších osad bylo úplné; zbyly tu rybníky na dolině a poušť vůkol.

Stavby tehdejších osad byly dřevěné, není tedy divu, že nezůstalo nikde ani památky. Na místě Dobenína založena osada Václavice při tehdejších emfiteutování a pozemky zádušní se rozprodaly r. 1786. Jméno zhybnulé osady Dobenína bylo tou dobou docela neznámé. Při nahodilém kopání půdy, dosud neorané, přišlo se na zbytky někdejších obydlí, tak blízce nyníššího příbytku č. 9 ve Václavicích vykopán práh dubový, části kachlíků rezných a množství popela.

Uvážiti dále nutno, že »Spád oblaků« 21. června 1732 rozryl půdu zdejší, způsobiv výmoly a strže na svahu Dobenína kromoobyčejně, jak v pamětech svých poznamenal novoměstský děkan Vodička.**)

Zpustošen kostel na Dobeníně, jako zhybnul tou dobou kostel v Zákra- ví pod Bystrým. Jen nepatrné zbytky věže udávaly dosud místo; ani jméno

jeho v paměti se neudrželo. Až teprv když opat břevnovský Jakub prodal r. 1530 Provodov, Šerč s podacím kostela sv. Václava na Dobeníně Vojtěchovi z Pernštýna za 400 kop gr. pražských, byl kostel opatřen zatímčím krytem. Hřbitova užívalo se dále a objevilo se jméno »Dobenín« opětě, aby na 3 století zapadlo opět. (Les dubový mezi Provodovem a Šerčí má jméno »Mnichovec« po někdejších držitelích těchto osad.)

Jako zvláštnost připomínám: Když r. 1891 rozbírána byla prastará porušená zeď hřbitovní u kostela sv. Václava, shledalo se, že sestává z 11 tu menších, tu větších částí, i kamenem se lišících asi dle osad přifařených (Dobenín, Provodov, Šerč, Domkov, Šonov, Přibyslav, Bražec, Výsokov, Kramolna, Trubějov a Staroč), které kdysi zeť tu stavěly.

Ještě r. 1583 bydlil v zádušní chaloupce poustevník, jemuž osada Kramolna odváděla ročně 1 groš pražský.

Když Petr Straka, rytíř z Nedabylic, na Studnicích a Zblovém r. 1560 zřizoval statek pro svého syna Jana, zakoupil tu 8 kmetských statků v Šonově a zřídil také v kostele sv. Václava hrobku. Tu pochování jsou:

Rytíř Petr Straka z Nedabylic a na Studnicích, rytíř Jan Straka z Ne-

dabylic na Šonově, rytíř Jan Jiří Straka na Šonově (r. 1616), rytíř Aima ze Zábědovic a manželka (r. 1625), dvě dítky jejich, rytíř Petr Straka z Nedabylic (r. 1646).

Tento Petr Straka prodav statek v Šonově a zakoupiv potom statek v Janovicích, žil v Novém Městě n. Met. v domě č. 8., kde se mu r. 1645 narodil syn Jan Petr, který napotom r. 1709 jsa hrabětem, odkázal na založení konviktu šlechtického v Praze statky Teplice Horní, Libčany a Okrouhlice.

Nad vši pochybnost jest dotvrzeno, že kostelík sv. Václava s prostranstvím nad ním jest Dobenín Kosmasův z r. 1068 a že na tomto místě pod širým nebem, s utěšeným pohledem do krajů českých, držán byl sněm o biskupa, sice roztržitý, než dosvědčující, že byli to Čechové hájící národnost svou, jako Kojata Všeborův a Smil Božejův, jsouce nám vzorem, že i přes rozmišky domácí jsme všichni dítky jedné matky vlasti, jež nás objímá ramenem svým a vine k srdci svému.

S Dobenína otvírá se návštěvníku rozkošným pohled k jihu i západu na největší část hradeckého kraje a požehnané nivy vlastní naší, jež nás živily po všechny věky. Bezděky stane noha na historické půdě této, skropené slzami radostí, ale také žalu, přehojně i krví našich otců po vše věky, kdy nepřátelé naši drali se k nám vždy jen po kořisti.

Než na rozloučenou obraťme zraky k východu. Tu známý »Bor« chmuří ustarané čelo a dívá se, jak je možno, že opuštěn zůstal i celá krajina u paty jeho českým, lidem osazená, k zaniknutí odsouzena, nevrácené právo matce Vlasti.

Památný kostelík prodlením posledních šedesáti let značně sešel a volal po nutné opravě. Díla toho podjal se jeho patron, Josef Bartoň-Dobenín. Dal budovu zabezpečiti po stránce stavitelské a vyzdobiti po stránce umělecké. Práce na renovaci kostela trvala po celé léto 1925. Stavitelské opravy navrhl inženýr Otak. Nyppl na Zbraslavi.

Uměleckou výzdobu chrámovou provedl Antonín Häusler, akad. malíř z Král. Vinohrad. Úhrnný účet renovace činil 110.000 Kč.

Připomenuti: Starý památný obraz a jeho kopii, znázorňující v pozadí památný sněm na Dobeníně r. 1068, jednající o volbě biskupa, dán na stěnu a na oltář dán obraz původní od neznámého mistra. Rezaný oltář darovala kněžna Anna Piccolomini, rozená z Kolovrat.

Při výměně dlažby byla otevřena stará hrobka, do níž naposled roku 1646 pochován byl rytíř Petr Straka z Nedabylic. Hrobka otevřena byla již po čtvrté. Po prvé za války 30leté od loupeživých Švédů, pak v prosinci minulého století od děkana Rojka, později při opravě dlažby r. 1891 a konečně r. 1925. R. 1891 v tmavé hrobce nalezeny v dubových rakvích kosti sedmi mrtvol. Cín z bývalých rakví dávno již zmizel. R. 1925 již jen voda zašpíchal ve tmách a jen z oltáře vneseny byly ostatky bývalých pánů a umístěny na visutém, zvlášť připraveném místě v hrobce.

Původní náhrobní kámen Petra Straky z Nedabylic s německým nápisem byl zasazen do zdi a nový kámen s českým nápisem snad navždy zaklopil hrobku.

Kostelíčku, v němž po staletí shromažďoval se zbožný lid, dostalo se skutečně cenné opravy.

Dodatek dle J. Klose.

*) Pozn. redakce: Mnoho badání věnoval Dobenínu též řed. B. Kulíšek po str. literárně historické a umělecké.

**) O té živelni katastrofě přineseme článek zvláštní.

INSPIROMAT

I. Mladý gentleman, který se hodlá oženit, by se rád seznámil - pokračování 01

Špatně je na tom lazebník, který má jen jeden hřeben.
ITALSKÉ PŘÍSLOVÍ

Manželství je věda
BALZAC

Před svatbou měj oči otevřené, po svatbě je napůl přivři.
FKANKLIN

Především v manželství je nutno chyby znát, nikoli nenávidět.
ERASMUS ROTTERDAMSKÝ

V dobrém manželství jeden od druhého vyžaduje málo. V krásném manželství se všechno dává a přijímá.
ORTEGA Y GASSET

„Co děláte?“ zeptal se kdosi pana Keunera, „když máte někoho rád?“
„Vytvořím si o něm obraz,“ řekl pan Keuner, „a snažím se, aby se mu podobal.“ „Kdo? Ten obraz?“ „Ne,“ řekl pan Keuner, „ten člověk.“
BRECHT

Svatba udělá ze dvou lidí jednoho, totiž je určit který z nich to bude.
MENCKEN

Když jsou dva na koni, jeden musí sedět vzadu.
SHAKESPEARE

Varuj se specializace: Jestliže se jednou osvědčíš v úloze ukřivděného, nikdy už nedostaneš jinou roli.
BRUDZIŇSKI

Je-li jejich vzájemná láska ušlechtilá a svobodná, může nalézt hrdinné vyjádření v tom, že se oba dobrovolně stanou otroky.
CHESTERTON

Láska je přání něco dávat, nikoli dostávat. Láska je umění produkovat něco s pomocí toho druhého. K tomu je třeba, aby si tě ten druhý vážil a aby ti byl nakloněn. Toho lze dosáhnout vždycky.
BRECHT

Na světě je skutečně hodně Zen a některé z nich jsou krásné. Kde však najdu druhou takovou tvář, jejíž každý rys, každá vráska vyvolá nejsilnější a nejsladší vzpomínky mého života?
MARX

Když ti, kdo se milovali, zapomenou na něžnost, zůstane smrti málo, co by jim vzala.
BYRON

V lásce je nejdůležitější vytrvat a stát se nepostradatelným.
MAUGHAM

Sedmi let je třeba, aby se znovu vrátil první rok manželství.
FRANCOUZSKÉ PŘÍSLOVÍ

Manželství je zlo, ale nutné.
MENANDROS

Manželství je nebe a peklo.
NĚMECKÉ PŘÍSLOVÍ

Co je krásnějšího než být své ženě tak drahý, že se staneš drahým i sám sobě.
SENECA

V manželství stejně jako v lásce je obsaženo sobectví, které přesahuje své vlastní hranice a rodí oddanost.
MAUROIS

Muž a žena dohromady vytvářejí teprve skutečného člověka.
FEUERBACH

Kdo si nevezl ženu, toho jako by byla jen půle.
TALMUD

Není hospůdky, by nebylo pŕtky.
ČESKÉ PŘÍSLOVÍ

Kdo nemá, s kým by se vadil, pojmi sobě ženu.
ČESKÉ PŘÍSLOVÍ

Manželství je dlouhá konverzace, přerušovaná hádkami.
STEVENSON

Všechno, co řeknete před svatbou, může být po svatbě použito proti vám.
RŮŽIČKA

Manželé se musí vystříhat svárů, když láska není již silná natolik, aby usmířovala
JEAN ROSTAND

V manželství je třeba se někdy přít, neboť tak se vzájemně o sobě něco dozvíme.
GOETHE

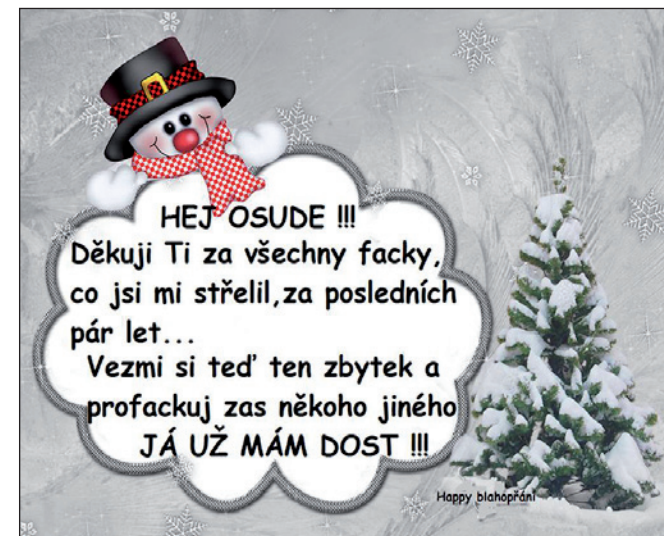
V hněvu vyvře, co na srdci vře.
ČESKÉ PŘÍSLOVÍ

Nezapomeňte nikdy, co vám kdo řekl v hněvu.
BEECHER

Do žen a do melounů se nevidí.
ITALSKÉ PŘÍSLOVÍ

Ženy jsou sfingy — bez tajemství.
WILDE

ŽERTOVNÉ OBRÁZKY

Zpracoval: ing. Jindřich Buchal, ČSA 821, Nové Město nad Metují, 54901.
www.novomestskykuryr.info

Zveřejněno v „Novoměstském kurýru“ vždy poslední den v příslušném měsíci.
Není určeno pro tisk. © PC Print.

Evangelický kostel v Trnově - bohužel poněkud zanedbaný. Foto J.B.

Náves v Zádolí - opravdu pěkné. Foto J.B.